

تعاون و کشاورزی، سال پنجم، شماره ۱۹، پاییز ۱۳۹۵

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر رکود کسب و کارهای تعاونی‌های مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام همایون مرادنژادی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۲/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۵/۱۷

چکیده

این پژوهش با هدف شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر رکود کسب و کارهای تعاونی‌های مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام انجام شده است. این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر کنترل متغیرها، از دسته پژوهش‌های غیر آزمایشی است. جامعه آماری آن را مدیران کسب و کارهای تعاونی و کارشناسان حوزه تعاون شهرستان تشکیل دادند که ۲۸ نفر از آنها به روش هدفمند به عنوان نمونه انتخاب شدند. اطلاعات مورد نیاز در این پژوهش از طریق مصاحبه ساختارمند با استفاده از پرسش‌نامه ۹ ارزشی ال‌ساعتی گردآوری شد. روایی پرسش‌نامه از طریق نظر تخصصی استادان و متخصصان مرتبط با موضوع و پایایی آن با بررسی میزان ناسازگاری ماتریس‌های تصمیم حاصل از قضاوت هر کدام از پاسخ‌دهندگان تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از فرایند تحلیل سلسله مراتبی و نرم‌افزارهای SPSS 23 و Expert choice 11 استفاده شد. براساس نتایج به دست آمده از این پژوهش، مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رکود کسب و کارهای تعاونی‌های مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام فرهنگی، شخصیتی، اقتصادی، مدیریتی و سیاستی - قانونی بودند. عوامل فرهنگی با بیشترین اهمیت و عوامل سیاستی و قانونی با کمترین اهمیت بر رکود کسب و کارهای تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام تأثیرگذار بودند.

واژه‌های کلیدی: عوامل فرهنگی، عوامل اقتصادی، کسب و کار تعاونی، شهرک‌های صنعتی، فرایند

تحلیل سلسله مراتبی

۱. استادیار گروه کارآفرینی و توسعه روستایی، دانشگاه ایلام

مقدمه

مهم‌ترین دستاوردهای اقتصادی- اجتماعی انسان‌ها از طریق مشارکت فراهم شده است. از جمله شکل‌های حقوقی مشارکت، که در مقایسه با سایر اشکال آن تأکید بیشتری بر جنبه‌های انسانی دارد، شکل‌گیری و فعالیت انسان‌ها در قالب سازمان‌های تعاونی است (امینی و همکاران، ۱۳۸۷). بدون شک در دنیای امروز، یکی از شیوه‌های جلب مشارکت مردم در سطح کلان، تشکیل تعاونی‌هاست (امینی و رضائی، ۱۳۸۵). به اعتقاد لی (Lee, 2007)، تعاونی‌های تولیدی با ایجاد اشتغال و افزایش و توزیع متعادل‌تر درآمدها می‌توانند زمینه‌دستیابی به توسعه پایدار را فراهم سازند. هنگامی که بحث توسعه کشورها به میان می‌آید، یکی از مهم‌ترین ابعاد آن و شاید اولیانش، توسعه اقتصادی آن کشورها می‌باشد. به همین علت، نقش مهم تعاون در فرایند توسعه جوامع باید معطوف به توسعه اقتصادی آن جوامع باشد و غالباً نیز تأکید بر روی ویژگی‌های اقتصادی شرکت‌های تعاونی است (جعفر پیشه، ۱۳۸۴).

تعاونی‌ها تأمین‌کننده تقریباً ۱۰۰ میلیون شغل‌اند و با تأمین مواد غذایی، مسکن، اعتبارات مالی و ارائه حجم وسیعی از خدمات مصرفی، از لحاظ اقتصادی در بسیاری از کشورها تأثیرات عمده‌ای از خود به جای گذاشته‌اند (سلیمانی، ۱۳۸۴). تعاون و فلسفه آن در ایران و جهان از گذشته‌های دور وجود داشته است و قدمتی هزاران ساله دارد. این همکاری‌ها از دیرباز برحسب ضرورت زندگی اجتماعی، به صورتی غیر رسمی پدید آمده است. انسان‌ها از زمان‌های دور و در جوامع مختلف و به ویژه در اجتماعات روستایی، آموخته بودند که راه تداوم بقا و بهتر زیستن، برپایی نظام‌هایی است که بر اساس همکاری و همیاری متقابل انسان‌ها باشد (امینی و همکاران، ۱۳۸۷). تحولات اوایل هزاره سوم میلادی در عرصه اقتصاد، فرهنگ و روابط اجتماعی موجب شده است که تعاونی‌ها در عصر حاضر با شرایط جدیدی روبه‌رو شوند به طوری که بدون سازگاری با آنها نمی‌توانند به حیات خود ادامه دهند. در کشورهای صنعتی، دولت از طریق طراحی چارچوب‌هایی برای توسعه تعاونی‌ها در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی گام‌های مؤثری

برداشته است. اما کشورهای در حال توسعه در این راه با موانعی چون نبود تطبیق انتظارات، عدم شفافیت سیاست‌گذاری‌ها، فقدان شرایط استاندارد محیطی و افزایش غیرطبیعی تعاونی‌ها مواجهند (بی نام، ۱۳۸۳). با این همه، در طول سال‌های گذشته، تعاونی‌ها نتوانسته‌اند به نقش مؤثر خود عمل کنند و جایگاه واقعی خود را در اقتصاد ایران پیدا نمایند (کوهی، ۱۳۸۵).

بررسی نتایج تحقیقات گوناگون در ایران نیز روی عملکرد شرکت‌های تعاونی فعال و عوامل مؤثر در آن نشان می‌دهد که این شرکت‌ها عموماً عملکرد ناموفقی داشته‌اند (امینی و رمضان، ۱۳۸۵) به گونه‌ای که حدود ۲۰ درصد تعاونی‌ها غیر فعال هستند (زادتوت آغاج، ۱۳۸۸). سپهر دوست و زمانی شیخانه (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش تعاونی‌ها در ایجاد انگیزه‌های مشارکتی و توسعه اقتصادی» به این نتیجه رسیدند که اگر چه متغیرهای تعداد تعاونی، اعضا و اشتغال طی سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۸۹ رشد چشمگیری داشته، اما متغیر حجم واقعی سرمایه تعاونی‌ها طی این دوره با کاهش روبه‌رو بوده است. بر همین اساس، عوامل بسیاری اعم از عدم اجرای تعهدات دولت در قبال تعاونی‌ها (ابراهیمی، ۱۳۸۱)؛ ناآگاهی از قوانین تعاونی‌ها (سلیم زاده، ۱۳۹۰)؛ سرمایه اندک اعضای تعاونی‌ها، بی‌اعتمادی اعضا به بخش‌های خصوصی و تعاونی و عدم موفقیت فرهنگ مشارکتی (خفایی، ۱۳۸۸) در ناکامی تعاونی‌های کشور نقش داشته‌اند.

با اینکه، بر اساس آمار و اطلاعات موجود، تا کنون ۱۴۰۰ تعاونی در استان ایلام ایجاد گردیده‌اند، اما شواهد نشان می‌دهد که کسب و کارهای تعاونی در ایلام نیز چندان مطلوب نیست و تعداد زیادی از این کسب و کارها پس از گذشت مدتی از راه‌اندازی، با رکود مواجه گردیده‌اند (آمارنامه تعاونی‌های کشاورزی استان ایلام، ۱۳۹۰). این در حالی است که استان ایلام برای قرار گرفتن در مسیر پیشرفت و بهبود شاخص‌های کلان اقتصادی، نیاز به توسعه کسب و کارهای تعاونی دارد و به نظر می‌رسد که بخش تعاون می‌تواند سهمی در تولید و اشتغال استان داشته باشد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر رکود کسب و کارهای تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام انجام گرفته است تا بتوان با استفاده از نتایج آن و

روشن شدن متغیرهای تأثیرگذار بر رکود این تعاونی، راهکارهای لازم برای خارج کردن سایر تعاونی های ناموفق از رکود و رونق کسب و کار آنها را ارائه نمود.

پیشینه پژوهش

نصرالهی و همکاران (۱۳۹۴) ناکافی بودن حمایت های دولتی، ارتباط نامناسب بین تولید و بازاریابی، عدم بازاریابی مناسب محصولات، سیاست های اعتباری نادرست، نبود همبستگی میان اعضا، ناآشنایی اعضا با اصول تعاونی، عدم بهره مندی از اعتبارات و تسهیلات دولتی و بی توجهی به سرمایه گذاری بلندمدت را از مهم ترین عوامل مؤثر بر عدم موفقیت تعاونی های چایکاران استان گیلان دانسته اند.

حیدری و همکاران (۱۳۹۴) نتیجه گرفتند که موانع دولتی - حمایتی، مدیریتی، آموزشی، اجتماعی - اقتصادی و مهارتی - تخصصی مهم ترین عوامل رکود تعاونی ها بوده اند.

سلیم زاده (۱۳۹۰) ناآگاهی از قوانین تعاونی ها را موجب ناکامی تعاونی ها دانسته است و آریان پور و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی نتیجه گرفتند که شرکت ها و اتحادیه های تعاون روستایی نقاط ضعف بیشتری نسبت به نقاط قوت دارند و دچار ضعف برنامه ریزی در برنامه های کوتاه مدت و بلندمدت، روزمرگی، کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش و ناآشنایی و ناآگاهی هیئت مدیره و بازرسان نسبت به وظایف و تکالیف قانونی خود هستند.

حضرتی و بابایی فینی (۱۳۹۱) مشکلات درونی شرکت های تعاونی مانند ضعف مدیریتی، عدم مهارت، اختلاف سلیقه، انتظارات نابجا از تعاون و برخی کمبودهای خدمات زیربنایی و مشکلات برنامه ریزی و سیاست گذاری از سوی سازمان های دولتی را از علل اصلی رکود فعالیت شرکت های تعاونی و در نتیجه غیر فعال شدن آنها برشمرده اند.

هزار جریبی و یاری (۱۳۹۱) عوامل مؤثر بر ناکارآمدی تعاونی های مصرف در شهر کرمانشاه را بررسی کردند و نتیجه گرفته اند که متغیر مدیریت بیشترین اثر مستقیم را بر ناکارآمدی داشته است.

قدیری مقدم و نعمتی (۱۳۹۰) در پژوهشی نتیجه گرفتند که نبود برنامه‌ریزی جامع بلندمدت از سوی مدیران و اعضای تعاونی‌ها در زمینه اقدامات بازاریابی در زمان تولید محصولات و پس از تولید، وجود عوامل واسطه‌ای و دلالتان در هنگام فروش محصول از سوی تعاونی‌ها و عدم به کارگیری نیروهای متخصص از سوی تعاونی‌ها در مقوله خرید و فروش محصول مهم‌ترین عوامل مؤثر در ناکارایی نظام بازاریابی تعاونی‌های تولید کشاورزی بوده‌اند.

شیخ سوینی و قهرمان‌زاده (۱۳۹۰) گزارش کردند که کمبود سرمایه و تأخیر در پرداخت وام و سایر اعتبارات به تعاونی‌ها، اختلافات درون تشکیلاتی و مدیریتی هیئت‌مدیره و مدیر عامل، بی‌توجهی و یا کم‌توجهی به نقش مشارکت اعضا در امور تعاونی‌ها، پایین بودن فرهنگ کار جمعی، گردش مالی پایین، سرمایه اندک و ضعف بنیه مالی مهم‌ترین موانع در راه موفقیت شرکت‌های تعاونی در دستیابی به توسعه کشاورزی می‌باشند.

زاد توت آغاچ (۱۳۸۸) در پژوهشی نتیجه گرفت که مهم‌ترین علل و عوامل رکود تعاونی‌های مورد بررسی وجود مشکلات مالی و اقتصادی، ضعف حمایت دولت، اشتغال اعضای تعاونی در جای دیگر و نبود انگیزه کافی برای فعالیت، وجود اختلاف نظر و سلیقه اعضا، اشباع بازار و پایین بودن تقاضا به علت فراوانی کالای مشابه و سودآوری ناکافی بوده است.

کریاسی و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بیشترین دلیل تعطیلی و غیرفعال بودن تعاونی‌ها، کمبود اعتبارات، تخصص نداشتن اعضا و مدیریت ناکارای در تعاونی‌ها بوده است.

خفایی (۱۳۸۸) سرمایه اندک اعضای تعاونی‌ها، بی‌اعتمادی اعضا به بخش‌های خصوصی و تعاونی و عدم موفقیت فرهنگ مشارکتی در کشور را عامل ناکامی تعاونی‌ها دانسته است.

بابازاده (۱۳۸۶) عواملی مانند خرده‌پا بودن اعضا، ضعف بنیه مالی، محدود بودن منابع کسب اطلاعات در زمینه قیمت‌ها و بی‌سوادی اعضا را از عوامل عدم موفقیت تعاونی‌ها می‌داند.

آجیلی و همکاران (۱۳۸۵) نشان دادند که ضعف نیروی انسانی، عدم شناخت اصول تعاونی، فعالیت مدیران تعاونی در بخش خصوصی، عضویت برخی از اعضا در چند تعاونی و

عضویت افراد شاغل در تعاونی، وجود روابط سنتی در تعاونی، پایگاه نابرابر اعضا، ایجاد اختلاف در تصمیم‌گیری‌های جمعی و عدم علاقه اعضا به عضویت در هیئت مدیره از مهم‌ترین عوامل ناکامی تعاونی‌ها هستند.

امینی و رضانی (۱۳۸۵ الف) در پژوهشی با عنوان «بررسی علل و میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی مرغداران در استان‌های مازندران و گلستان» به این نتیجه رسیدند که تعاونی‌ها در دستیابی به اهداف مورد نظر در اساسنامه و برآوردن انتظارات و توقعات اعضا، در مجموع ناموفق عمل کرده‌اند.

امینی و رضانی (۱۳۸۵ ب) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی کشاورزی مرغداران استان اصفهان» نتیجه گرفتند که تعاونی‌ها در دستیابی به اهداف مورد نظر در اساسنامه و برآوردن انتظارات و توقعات اعضا در مجموع ناموفق عمل کرده‌اند.

وحید زاده (۱۳۸۳) عوامل مدیریتی مؤثر در عدم موفقیت تعاونی‌های تولیدی را موارد زیر بر شمرده است: ضعف بنیه مالی، فقدان نظم سازمانی و ضوابط منطقی، نبود فناوری مدرن، سطح پایین تحصیلات مقامات، فقدان آموزش سازمان‌دهی و مدیریت به مدیران اجرایی، تداخل وظایف سازمانی بین هیئت‌مدیره و مدیرعامل، الگوهای رفتاری منفی اعضا و هیئت‌مدیره نسبت به مدیرعامل، عدم اجرای قوانین مربوط به تعاونی‌های تولید صنعتی، نبود فرهنگ‌سازی برای این گونه فعالیت‌ها، فقدان سیاست‌های مالیاتی حمایت‌کننده، فقدان حمایت‌های دولتی در عمل، تعویض و جایگزینی مسئولان رده بالای مملکتی، تأخیر در پرداخت اعتبارات مربوط به طرح‌ها و سیاست‌ها و خط مشی‌های نوین در سطح جامعه، و فقدان اتصال به شبکه‌های اطلاعاتی و اینترنتی. درویشی‌نیا و صدیقی (۱۳۸۱) در پژوهشی در بررسی شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در استان مازندران نتیجه گرفته است که این شرکت‌ها موفقیت چندانی نداشته‌اند. آقاجانی و رزانه (۱۳۸۰) نیز در پژوهشی به این نتیجه رسیده است که تعاونی‌ها در راه رسیدن به اهداف تعیین شده موفق نبوده‌اند.

دل‌انگیزان (۱۳۸۵) ضعف کارشناسی استان، عدم احتساب تورم در ارائه طرح‌های توجیهی، عدم نظارت بر طراحی اولیه فضاها در زمان ساخت کارگاه و خرید و نصب تجهیزات، بی‌توجهی به وضعیت عمومی، فرهنگی، اجتماعی و نیازهای تولیدی منطقه، وجود دستگاه‌های مزاحم، ضعف اطلاعات متقاضیان، و ضعف مدیریت و توان مالی مجریان را از عوامل عدم موفقیت تعاونی‌ها می‌داند.

سرسختی عراقی (۱۳۷۴) در پژوهشی با عنوان «عوامل اجتماعی مؤثر بر عملکرد سازمانی سازمان‌های تعاونی صیادی در استان بوشهر» نتیجه گرفته است که عملکرد تعاونی‌های صیادی ضعیف بوده است.

عبدالملکی (Abdolmaleki, 2015) عوامل بازدارنده در ایجاد تعاونی‌های تولید گردو در شهرستان تویسرکان را به هفت عامل فقدان زیرساخت‌های فرهنگی، نبود دانش و دیدگاه صحیح در تولیدکنندگان و رهبران، قوانین و مقررات ناکافی، موانع زیرساختی، منابع سرمایه و نظام اطلاع‌رسانی ناکافی، فقدان سود، وابستگی به دولت و بدگمانی به ساختار تعاونی‌ها طبقه‌بندی کرده است. استوفران (Stofferhn, 2010) در پژوهشی نتیجه گرفته است که تعاونی‌ها تولیدی به علت شرایط اقتصادی حاکم و تخصص‌گرایی، در حال کوچک شدن و تضعیف هستند. آنال و همکاران (Unal, 2009) در پژوهشی نتیجه گرفتند که مشکلات مالی، آموزشی و قانونی عوامل اساسی در عدم موفقیت تعاونی‌ها در ترکیه هستند. اوزدمیر (Ozdemir, 2005) با بررسی وضعیت سهامداران در تعاونی‌های کشاورزی ترکیه به این نتیجه رسید که دلایل ناکامی این شرکت‌ها، ضعف در اموری همانند سرمایه، یکپارچه‌سازی، آموزش و پژوهش، مدیریت، قانون و ممیزی بوده است. واندر والت (Wanderwalt, 2005) در پژوهشی با بررسی دلایل ناکامی تعاونی‌های کشاورزی، مدیریت ضعیف را مهم‌ترین عامل ناکامی دانسته است. نایرو و ایزاک (Nyoro and Isaac 2005) نداشتن مهارت‌های وسیع اعضا و فقر یا فقدان ارتباط را از عوامل شکست ذکر کرده‌اند. رابرتسون و همکاران (Robertson et al., 2003) ناآگاهی و مهارت‌های لازم و فقدان انگیزه را عامل عدم موفقیت تعاونی‌ها دانسته‌اند. رودریگوئز (Rodriguez, 2003) نتیجه گرفته است که آموزش ناکافی و عدم آموزش‌های تخصصی از موانع بسیار مهم در موفقیت

تعاونی‌هاست. جان و همکاران (John et al., 2001) نبود تشریک مساعی و همکاری اعضا را از موانع موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی می‌دانند. بهویان (Bhuyan, 2000) در مطالعه‌ای عدم پابندی اعضا به تعاونی، بالا بودن هزینه‌های اجرایی، ناتوانی در ایجاد توازن در علایق متفاوت اعضا، انتظارات زیاد اعضا از تعاونی و نبود مدیران مقتدر در بین اعضا (کشاورزان) را موانع اصلی در مسیر توسعه تعاونی‌ها ذکر کرده است. بنتوراکي (Benturaki, 2000) علل عدم موفقیت و رکود تعاونی‌های تانزانیا را سیاست‌های مداخله‌گرانه دولت، تخلف و تجاوز از اصول اساسی تعاون و فقدان ساختار سازمانی کارآمد برشمرده است. ژو و اپدایل (Zhu and Apedaile, 1998) ضعف مدیریت، روحیه فردگرایی و غفلت از اصول تعاون را عوامل عدم موفقیت تعاونی‌ها دانسته‌اند.

با بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام شده درباره رکود تعاونی‌ها می‌توان مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رکود آنها را در حوزه‌های فرهنگی- اجتماعی، فردی، اقتصادی، سیاسی و قانونی و مهارت‌های مدیریتی دسته بندی کرد. نکته قابل توجه در بررسی پیشینه پژوهش این است که بیشتر پژوهش‌های انجام شده تأثیر عوامل اقتصادی و فرهنگی را در موفقیت و عدم موفقیت تعاونی‌ها بررسی نموده‌اند و کمتر به بررسی تأثیر ویژگی‌های فردی بر موفقیت تعاونی‌ها پرداخته‌اند. این در حالی است که نتایج پژوهش‌های موفقیت کسب و کارها نشان می‌دهد که یکی از عوامل تأثیرگذار بر موفقیت فعالیت‌های کارآفرینانه، ویژگی‌های فردی (مرادنژادی و همکاران، ۱۳۸۷; Wagner & Stenberg, 2004; Zhao et al., 2010) کارآفرینان است.

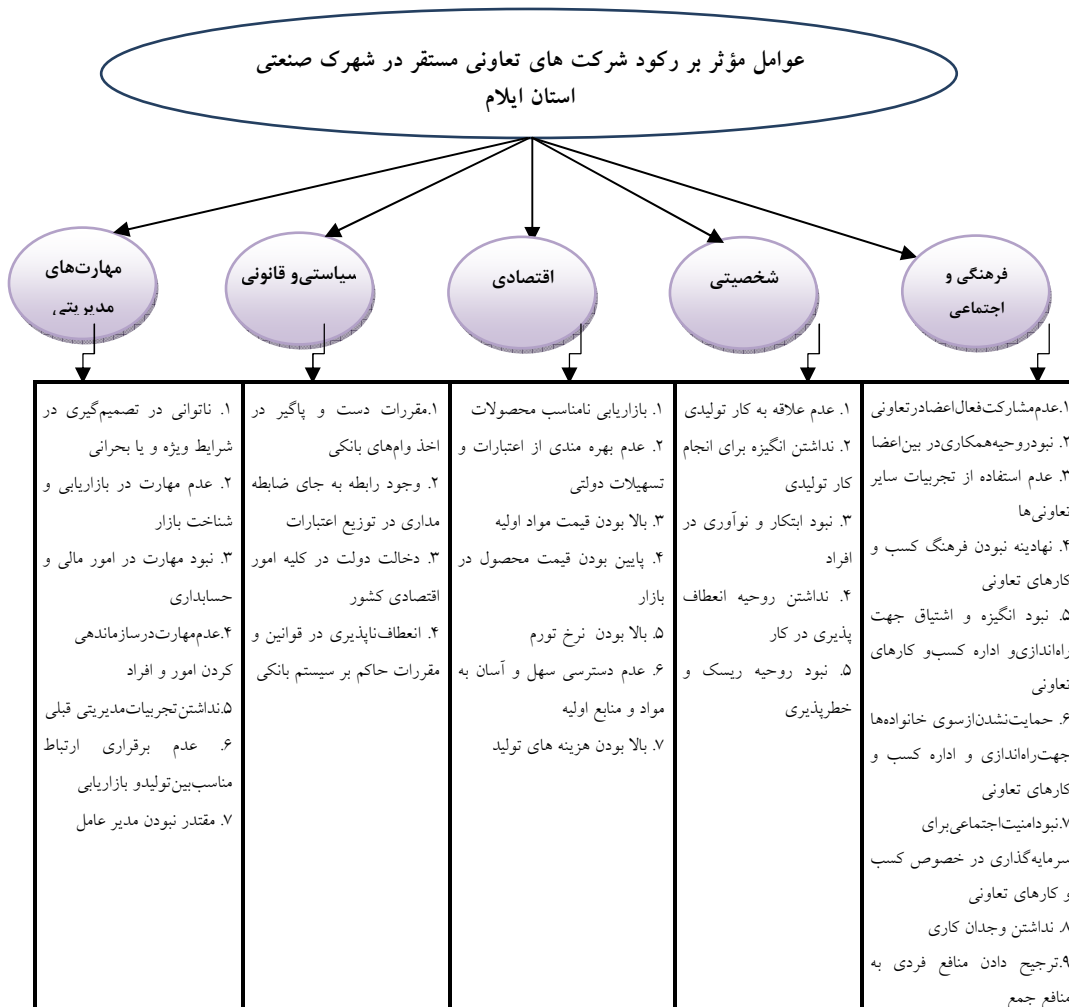
روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر پارادایم، جزو پژوهش‌های کمی و از نظر کنترل متغیرها، از دسته پژوهش‌های غیر آزمایشی است. در این پژوهش، برای دستیابی به اهداف پژوهش و رسیدن به نتایج مطلوب، تلاش گردید تا خبرگان بخش تعاونی و نیز مدیران کسب و کارهای تعاونی، که دارای بیشترین اطلاعات در مورد عوامل مؤثر بر رکود تعاونی‌های مستقر در شهرک صنعتی ایلام بودند، شناسایی گردند. با گردآوری اطلاعات از کارشناسان حوزه تعاون، تعداد ۲۸ نفر شناسایی

شدند. بنابراین، جامعه هدف در این پژوهش تعداد ۲۸ نفر از مدیران کسب و کارهای تعاونی و خبرگان حوزه تعاون در استان ایلام بوده‌اند. داده‌های مورد نیاز در این پژوهش از طریق مصاحبه ساختارمند با استفاده از پرسش‌نامه نه‌ارزشی توماس آل ساعتی جمع‌آوری شد. در این پژوهش، از نرم افزارهای، Excel 2016، SPSS 23 و Expert choice 11 و روش AHP استفاده گردید. بعد از طراحی، روایی ظاهری پرسش‌نامه با استفاده از نظر تخصصی استادان و متخصصان مرتبط با موضوع بررسی شد. با بررسی میزان ناسازگاری ماتریس‌های تصمیم حاصل از قضاوت هر کدام از پاسخ دهندگان از پایایی نتایج حاصل از پرسش‌نامه اطمینان حاصل شد. به منظور اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر رکود کسب و کارهای تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام، از روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی AHP در محیط نرم افزار Expert choice استفاده شد. در این روش، ابتدا ماتریس مقایسات زوجی برای تک تک افراد پاسخگو تشکیل و در مرحله بعد، برای ترکیب جدول‌های مقایسه‌ای انفرادی، در محیط نرم افزار ۲۰۱۶ Excels از میانگین هندسی، به دلیل برداشتن خاصیت معکوسی بودن در مقایسات زوجی، استفاده گردید و یک ماتریس مقایسه زوجی گروهی به دست آمد و نهایتاً با ورود این ارزش‌ها در مدل فرایند تحلیل سلسله مراتبی و نرم افزار Expert choice، این عوامل اولویت‌بندی شدند.

نتایج و بحث

اولین قدم در تحلیل مسائل به روش فرایند سلسله مراتبی، ایجاد ساختاری سلسله مراتبی از موضوع مورد بررسی است که در آن اهداف، معیارها، گزینه‌ها و ارتباط بین آنها نشان داده شود. در این پژوهش، معیارها شامل فرهنگی-اجتماعی، شخصیتی، اقتصادی، سیاستی و قانونی و مهارت‌های مدیریتی هستند که ساختار سلسله مراتبی آنها در ادامه آمده است.

مأخذ: یافته های تحقیق

نمودار ۱. ساختار سلسله مراتبی عوامل مؤثر بر رکود شرکت های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی

استان ایلام

مقایسه های زوجی

در این مرحله، پاسخگویان مقایسه هایی را بین معیارها و زیرمعیارهای تصمیم گیری انجام داده و امتیاز آنها را نسبت به یکدیگر تعیین می کنند. نتایج ماتریس مقایسات زوجی عوامل مؤثر بر رکود شرکت های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام در جدول ۱ نشان داده شده

است. عناصر قطر اصلی هر ماتریس، با توجه به اهمیت برابر هر معیار نسبت به خود در دستیابی به هدف (مثلاً عامل فرهنگی و اجتماعی نسبت به خودش) برابر یک می‌باشد. در تحلیل سلسله مراتبی، نرخ سازگاری بایستی کمتر از ۰/۱ باشد. نرخ سازگاری محاسبه شده در ماتریس مقایسات زوجی عوامل مؤثر بر رکود شرکت های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام برابر با ۰/۰۲ به دست آمد و به علت اینکه کمتر از ۰/۱ می باشد، مقدار قابل قبولی است.

جدول ۱. ماتریس مقایسات زوجی عوامل مؤثر بر رکود شرکت های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی

شهرستان ایلام

فرهنگی و شخصیتی	اقتصادی	سیاستی و مهارت‌های مدیریتی مدیر	اجتماعی	عامل و اعضای هیئت مدیره
۱/۰۰	۱/۰۶	۲/۰۳	۱/۰۷	فرهنگی و اجتماعی
۱/۰۰	۱/۰۶	۱/۰۹	۱/۸۱	شخصیتی
۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۶	۱/۰۷	اقتصادی
۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	سیاستی و قانونی
۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	مهارت‌های مدیریتی مدیر عامل و اعضای هیئت مدیره

مأخذ: یافته‌های تحقیق

برای محاسبه ضریب اهمیت معیارها، ابتدا میانگین هندسی محاسبه می‌گردد و در نهایت اعداد به دست آمده وارد نرم افزار و نرمال می‌شوند. اهمیت عوامل مؤثر بر رکود شرکت های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام در نمودار ۲ آورده شده است. در این نمودار بیشترین اهمیت مربوط به عامل فرهنگی و اجتماعی به مقدار ۰/۲۳ درصد و کمترین اهمیت مربوط به عامل سیاستی و قانونی به مقدار ۰/۱۶ درصد می‌باشد که در مجموع بایستی کل مقادیر به دست آمده برابر با یک باشد. با توجه به نمودار ۲، مهم‌ترین موانع مؤثر بر رکود شرکت های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام به ترتیب عبارت‌اند از: (۱) عامل فرهنگی و اجتماعی،

۲) عامل شخصیتی، ۳) عامل اقتصادی، ۴) عامل مهارت‌های مدیریتی مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره و ۵) عامل سیاستی و قانونی.

اولویت بندی معیارها

۰/۰۲ = نرخ ناسازگاری

نمودار ۲. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی معیارهای عوامل مؤثر بر رکود شرکت‌های تعاونی

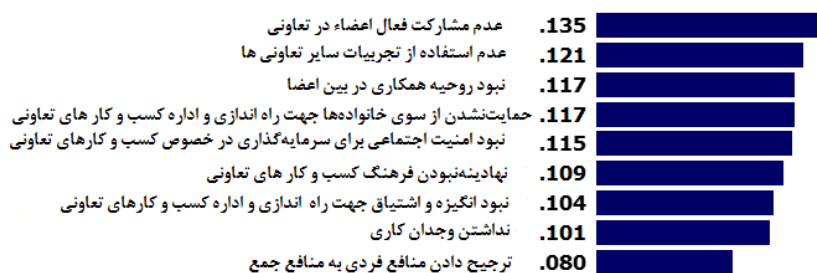
(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

همچنین پس از ورود داده‌های هر کدام از زیرمعیارهای عوامل مؤثر بر رکود شرکت‌های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام نسبت به معیارها، نرخ ناسازگاری هر کدام از زیرمعیارها به ترتیب محاسبه و در نمودارهای ۳ تا ۸ آورده شده است.

نمودار ۳ نشان دهنده اهمیت نسبی زیر معیارهای کلی فرهنگی و اجتماعی از دیدگاه خبرگان و متخصصان می‌باشد. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای فرهنگی و اجتماعی ۰/۰۱ می‌باشد که کمتر از ۰/۱ و مقدار قابل قبولی است. در این نمودار، اهمیت زیرمعیارهای فرهنگی و اجتماعی به ترتیب آورده شده است که بیشترین اهمیت مربوط به عدم مشارکت فعال اعضا در تعاونی‌های مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام به مقدار ۰/۱۳ درصد و کمترین اهمیت مربوط به ترجیح دادن منافع فردی به منافع جمعی به مقدار ۰/۰۸ درصد می‌باشد که در مجموع کل مقادیر به دست آمده برابر با ۱ است. این یافته همسو با نتایج مطالعه امینی و رمضان‌نوی (۱۳۸۵)، شیخ سویی و قهرمان‌زاده (۱۳۹۰)، سلیم‌زاده (۱۳۹۰)، بهویان (۲۰۰۰)، ژو و اپدایل (۱۹۹۸)، جان و همکاران (۲۰۰۱) و عبد الملکی (۲۰۱۵) است. براساس نتایج پیشینه پژوهش‌های انجام شده در زمینه موضوع مورد مطالعه و نیز نتایج به دست آمده از این پژوهش، می‌توان گفت که عوامل اجتماعی و فرهنگی یکی از عوامل تأثیرگذار بر موفقیت تعاونی‌ها

می‌باشند. بنابراین، برای موفقیت کسب و کارهای تعاونی، لازم است به متغیرهای فرهنگی و اجتماعی، همانند روحیه همکاری در بین اعضا، مشارکت فعال اعضا در تعاونی و استفاده از تجربیات سایر تعاونی‌ها توجه نمود.

اولویت‌بندی زیرمعیارهای فرهنگی و اجتماعی

۰/۰۱ = نرخ ناسازگاری

نمودار ۳. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای عوامل فرهنگی - اجتماعی

(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

نمودار ۴ نشان‌دهنده اهمیت نسبی زیرمعیارهای کلی شخصیتی از دیدگاه خبرگان و متخصصان می‌باشد. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای شخصیتی ۰/۰۰۶۵۲ می‌باشد که کمتر از ۰/۱ و مقدار قابل قبولی است. در این نمودار، اهمیت زیرمعیارهای شخصیتی به ترتیب آورده شده است که بیشترین اهمیت مربوط به عدم علاقه به کار تولیدی در شرکت‌های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام به مقدار ۰/۲۷ درصد و کمترین اهمیت مربوط به نبود روحیه ریسک و خطرپذیری به مقدار ۰/۱۴ درصد می‌باشد که در مجموع کل مقادیر به دست آمده برابر با ۱ می‌باشد. این یافته همسو با نتایج رابرتسون و همکاران (۲۰۰۳) می‌باشد. بنابراین، ویژگی‌های فردی بر موفقیت کسب و کارها تأثیرگذارند و لازمه موفقیت در کسب و کار داشتن برخی از ویژگی‌های فردی است. نتیجه این پژوهش نیز تأییدکننده اهمیت ویژگی‌های فردی است،

در حالی که در پیشینه پژوهش‌های انجام شده درباره موفقیت کسب و کارهای تعاونی کمتر به بررسی تأثیر ویژگی‌های فردی بر موفقیت کسب و کارهای تعاونی پرداخته شده است.

اولویت بندی زیر معیارهای شخصیتی

عدم علاقه به کار تولیدی	.272
نداشتن روحیه انعطاف پذیری در کار	.202
نداشتن انگیزه برای انجام کار تولیدی	.198
نبود ابتکار و نوآوری در افراد	.188
نبود روحیه ریسک و خطرپذیری	.140

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۰۶۵۲

نمودار ۴. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای عوامل شخصیتی (مأخذ: یافته‌های پژوهش)

نمودار ۵ نشان‌دهنده اهمیت نسبی زیر معیارهای کلی اقتصادی از دیدگاه خبرگان و متخصصان می‌باشد. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای اقتصادی ۰/۰۰۷۱۹ می‌باشد که کمتر از ۰/۱ و مقدار قابل قبولی است. در این نمودار، اهمیت زیرمعیارهای اقتصادی به ترتیب آورده شده است که بیشترین اهمیت مربوط به عدم بهره‌مندی از اعتبارات و تسهیلات دولتی به مقدار ۰/۱۷ درصد و کمترین اهمیت مربوط به بالا بودن هزینه‌های تولید به مقدار ۰/۱۰ درصد می‌باشد که در مجموع کل مقادیر به دست آمده برابر با ۱ می‌باشد. این یافته همسو با یافته‌های وحید زاده (۱۳۸۳)، کرباسی و همکاران (۱۳۸۸)، قدیری و مقدم (۱۳۹۰)، آریان پور و همکاران (۱۳۹۳)، نصرالهی و همکاران (۱۳۹۴)، استوفران (۲۰۰۱)، آنال و همکاران (۲۰۰۹) و عبد الملکی (۲۰۱۵) می‌باشد. همان گونه که نتایج پژوهش‌های پیشین هم تأیید کرده‌اند، عوامل اقتصادی در موفقیت و رکود تعاونی تأثیرگذارند. بنابراین، برای موفقیت تعاونی‌ها لازم است به متغیرهای اقتصادی همانند، بازاریابی نامناسب محصولات، اعتبارات و تسهیلات دولتی و تلاش برای پایین نگه داشتن هزینه‌های تولید توجه کافی نمود.

اولویت‌بندی زیرمعیارهای اقتصادی

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۰۷۱۹

نمودار ۵. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای عوامل اقتصادی (مأخذ: یافته‌های پژوهش)

نمودار ۶ نشان‌دهنده اهمیت نسبی زیر معیارهای کلی سیاستی و قانونی از دیدگاه خبرگان و متخصصان می‌باشد. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای سیاستی و قانونی ۰/۰۰۰۱۹ می‌باشد که کمتر از ۰/۱ و مقدار قابل قبولی است. در این نمودار، اهمیت زیرمعیارهای سیاستی و قانونی به ترتیب آورده شده است که بیشترین اهمیت مربوط به مقررات دست و پاگیر در اخذ وام‌های بانکی به مقدار ۰/۲۵ درصد و کمترین اهمیت مربوط به انعطاف‌ناپذیری در قوانین و مقررات حاکم بر سیستم بانکی به مقدار ۰/۲۳ درصد است که در مجموع کل مقادیر به دست آمده برابر با ۱ می‌باشد. این یافته همسو با نتایج بنتوراکی (۲۰۰۰)، آنال و همکاران (۲۰۰۹) و عبدالملکی (۲۰۱۵) می‌باشد. بررسی پیشینه پژوهش نیز تأییدکننده تأثیر عوامل سیاستی و قانون‌گذاری بر موفقیت و رکود کسب و کارهای تعاونی می‌باشد. بنابراین لازم است برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه کسب و کارهای تعاونی به اهمیت و نقش عوامل سیاستی و قانونی در موفقیت تعاونی‌ها توجه داشته باشند. نتیجه این پژوهش نیز تأییدکننده تأثیر مقررات دست و پاگیر بانکی و مؤسسات مالی و اعتباری در رکود تعاونی‌ها بود. بنابراین، برای موفقیت کسب و کارهای تعاونی لازم است که مدیران بانکی و مؤسسات مالی و اعتباری اقدامات لازم برای انعطاف‌پذیری بیشتر مقررات و قوانین پرداخت وام‌ها و اعتبارات صورت دهند.

اولویت بندی زیر معیارهای سیاستی و قانونی

مقررات دست و پاگیر در اخذ وام‌های بانکی	257
وجود رابطه به جای ضابطه مداری در توزیع اعتبارات	254
دخالت دولت در کلیه امور اقتصادی کشور	252
انتقال ناپذیری در قوانین و مقررات حاکم بر سیستم بانکی	238

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۰۱۹

نمودار ۶. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیر معیارهای عوامل سیاستی و قانونی

(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

نمودار ۷ نشان دهنده اهمیت نسبی زیر معیارهای کلی مهارت‌های مدیریتی مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره از دیدگاه خبرگان و متخصصان می‌باشد. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیر معیارهای مهارت‌های مدیریتی مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره ۰/۸۳۲۰۰ می‌باشد که کمتر از ۰/۱ و مقدار قابل قبولی است. در این نمودار، اهمیت زیر معیارهای مهارت‌های مدیریتی مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره به ترتیب آورده شده است که بیشترین اهمیت مربوط به نبود مهارت در امور مالی و حسابداری به مقدار ۰/۱۷ درصد و کمترین اهمیت مربوط به عدم برقراری ارتباط مناسب بین تولید و بازاریابی به مقدار ۰/۱۱ درصد می‌باشد. این یافته همسو با نتایج امینی و رضانی (۱۳۸۵)، کرباسی و همکاران (۱۳۸۸)، هزار جریبی و یاری (۱۳۹۱)، حضرتی و بابایی فیینی (۱۳۹۱)، ژو و اپدایل (۱۹۹۸)، و نیرو و ایزاک (۲۰۰۵) می‌باشد. از آنجا که موفقیت در فعالیت‌های تولیدی و خدماتی نتیجه هم افزایی منابع مختلف تولید می‌باشد، اهمیت و نقش عوامل مدیریتی قابل توجه است. با توجه به اینکه ماهیت کسب و کارهای تعاونی انجام کارهای گروهی و مشارکتی است، اهمیت و جایگاه عوامل مدیریتی در این کسب و کارها نمود بیشتری پیدا می‌کند. بنابراین، لازمه موفقیت کسب و کارهای تعاونی توجه پرننگ به عوامل مدیریتی می‌باشد.

اولویت‌بندی زیر معیارهای مهارت‌های مدیریتی

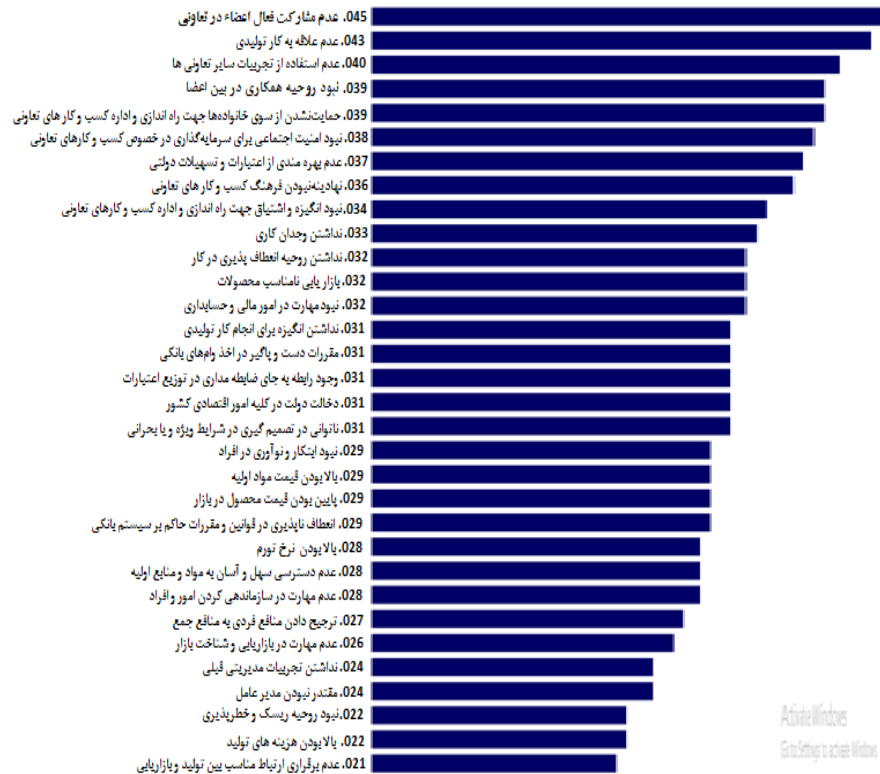
نبود مهارت در امور مالی و حسابداری	.173	
ناتوانی در تصمیم‌گیری در شرایط ویژه و یا بحرانی	.167	
عدم مهارت در سازماندهی کردن امور و افراد	.149	
عدم مهارت در بازاریابی و شناخت بازار	.140	
مقتدر نبودن مدیر عامل	.131	
نداشتن تجربیات مدیریتی قبلی	.129	
عدم برقراری ارتباط مناسب بین تولید و بازاریابی	.111	

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۰۸۳۲

نمودار ۷. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای عوامل مدیریتی (مأخذ: یافته‌های پژوهش)

نمودار ۸ نشان می‌دهد که مشارکت نکردن اعضا و کارکنان شرکت‌های تعاونی بیشترین سهم را در رکود شرکت‌های تعاونی مستقر در شهرک صنعتی شهرستان ایلام داشته‌اند. همچنین عدم علاقه به کار تولیدی در این‌گونه شرکت‌های تعاونی در رکود آنها مؤثر بوده است. براساس نمودار و نظرات کارشناسان و متخصصان این حوزه، به نظر می‌رسد که کارکنان شرکت‌های تعاونی از تجربیات سایر شرکت‌های تعاونی موفق در این حوزه کمتر استفاده می‌کنند و روحیه همکاری در بین اعضای شرکت‌های تعاونی کمتر است.

نرخ ناسازگاری کلی زیرمعیارها

نمودار ۸. نرخ ناسازگاری مقایسه زوجی زیرمعیارهای عوامل مؤثر بر رکود شرکت های تعاونی

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج پژوهش نشان داد که از میان پنج عامل مؤثر بر رکود شرکت‌های تعاونی مورد بررسی در شهرک های صنعتی استان ایلام عامل فرهنگی و اجتماعی بیشترین تأثیر را در رکود این شرکت‌ها داشته است. این بدان معنی است که برای جلوگیری از رکود و موفقیت تعاونی‌های مورد بررسی توجه به مسائل فرهنگی و اجتماعی از جمله مشارکت فعال اعضا، استفاده از تجربیات سایر تعاونی‌ها و ایجاد روحیه همکاری و تعاون در بین اعضا از اهمیت خاصی برخوردار است.

بنابراین، پیشنهاد می‌گردد که کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان با کمک و مشاوره متخصصان جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی، برنامه‌ریزی برای بهبود متغیرهای عوامل فرهنگی و اجتماعی مرتبط با فعالیت در کسب و کارهای تعاونی را در دستور کار قرار دهد. از سویی، برای توسعه و رونق کسب و کارهای تعاونی و افزایش تعداد این کسب و کارها، باید ابتدا در استان بر روی متغیرهای فرهنگی و اجتماعی همانند انجام کارهای گروهی و در اولویت قرار گرفتن منافع جمعی و گروهی کار شود.

نتایج نشان داد که یکی از عوامل مؤثر بر رکود تعاونی‌ها، استفاده نکردن از تجارب سایر تعاونی‌های موفق است. بنابراین، پیشنهاد می‌گردد که اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اقدام به برگزاری بازدیدهایی از کسب و کارهای تعاونی موفق در استان و خارج از استان نماید. همچنین در طول سال نمایشگاه کسب و کارهای تعاونی‌های موفق استان و استان‌های همجوار در ایلام برگزار گردد تا افراد فعال در بخش تعاون بتوانند از تجارب این تعاونی‌ها استفاده نمایند. به علاوه، پیشنهاد می‌گردد که کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان سالانه اقدام به انتخاب و معرفی تعاونی‌های موفق استان نماید. صدا و سیمای استان نیز اقدام به تولید و پخش برنامه‌هایی با موضوع کسب و کارهای موفق تعاونی نماید.

نتایج پژوهش نشان داد که از میان پنج عامل مؤثر بر رکود شرکت‌های تعاونی بررسی شده در شهرک‌های صنعتی استان ایلام عامل شخصیتی دومین عامل بوده است. این عامل مربوط به مسائلی همچون علاقه به کار تولید، روحیه انعطاف‌پذیری، انگیزه و ... است. به نظر می‌رسد صرفاً افزایش کمی تعاونی‌ها بدون در نظر گرفتن ویژگی‌های شخصیتی افراد متقاضی در انجام امور تولیدی می‌تواند مانعی مهم در عملکرد شرکت‌های تعاونی باشد. بنابراین بایستی مشوق و انگیزه لازم را جهت کار تولیدی در این‌گونه شرکت‌ها ایجاد کرد تا بسترهای لازم جهت کار تولیدی در شهرک صنعتی شهرستان ایلام فراهم گردد. لذا پیشنهاد می‌گردد در راه اندازی کسب و کارهای تعاونی و دادن مجوزها و تسهیلات اعتباری، علاقه افراد به کار تولیدی مورد توجه ویژه قرار گیرد. بایستی افرادی که اقدام به راه اندازی کسب و کارهای تعاونی می‌نمایند این نکته را مدنظر داشته

باشند که در صورت بی‌علاقگی، در آینده به مشکل خواهند خورد. همچنین لازم است تا صدا و سیما، رسانه‌های ارتباط جمعی و سخنرانان نماز جمعه مزایای انسانی، اجتماعی و دینی اهمیت کارهای تولیدی و برتری آنها بر کارهای خدماتی را برای جامعه روشن نمایند به گونه‌ای که کار تولیدی به عنوان یک فعالیت دارای ارزش در جامعه قلمداد شود.

با توجه به تأثیر انگیزه افراد به کارهای تولیدی در موفقیت کسب و کارهای تعاونی، پیشنهاد می‌گردد که مدیریت ارشد استان اقدام به شناسایی مشوق‌هایی برای فعالیت در حوزه کسب و کارهای تعاونی نماید و پیگیری لازم را به منظور گرفتن مجوز قانونی برای دادن این مشوق‌ها به عمل آورد.

سومین عامل مهم، عامل اقتصادی می‌باشد و در این میان، نقش بانک‌ها و مؤسسات مالی در این خصوص پررنگ‌تر است. بنابراین لازم است که مدیران بانک‌های عامل استان به این موضوع توجه کنند که بخش زیادی از موفقیت کسب و کارهای تعاونی به عملکرد بانک‌ها مرتبط است. با عنایت به اهمیت این کسب و کارها در ایجاد ثروت و اشتغال و نیز نظر به تلاش دولت برای حل کردن بخشی از مشکل اشتغال از طریق کسب و کارهای تعاونی، پیشنهاد می‌گردد که این موضوع در دستور کار کارگروه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان قرار گیرد تا راهکارهای لازم برای انعطاف‌پذیر نمودن تعدادی از قوانین و مقررات دریافت تسهیلات بانکی ارائه شود. به منظور جلوگیری از ضعف و آثار منفی ناشی از این عامل دولت باید در ایجاد یک سیستم اقتصادی مناسب به منظور بهره‌مندی مناسب از تسهیلات دولتی، تعدیل نرخ تورم، کاهش قیمت مواد اولیه و ... نسبت به تقویت مهارت‌هایی همچون بازاریابی در واحدهای تولیدی تعاونی به طور خاص همت گمارد و یا اینکه مدیران واحدهای تعاونی می‌بایست از نظر مشاوران و بازاریابان با تجربه حداکثر بهره‌را ببرند. از طرفی، با توجه به اینکه کنترل برخی از عوامل از حوزه اختیار مدیران تعاونی‌ها خارج می‌باشد، پیشنهاد می‌گردد مسئولان و دست‌اندرکاران ذی‌ربط با سازوکارهای مناسب و اصلاح برخی از امور از جمله کاهش نرخ تورم، اعطای تسهیلات و اعتبارات

سهل‌الوصول، تلاش در جهت کاهش قیمت مواد اولیه و در مجموع اصلاح ساختار اقتصادی، زمینه رونق و فعالیت مطلوب و مناسب را برای شرکت های تعاونی تولیدی فراهم نمایند.

سپاسگزاری

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی واکاوی عوامل مؤثر بر موفقیت و عدم موفقیت کسب و کارهای مستقر در شهرک‌های صنعتی استان ایلام می باشد و با کمک مالی شرکت شهرک های صنعتی استان ایلام به انجام رسیده است. بدین وسیله پژوهشگر مراتب قدردانی خود را از این شرکت و نیز معاونت پژوهشی دانشگاه ایلام ابراز می دارد.

منابع

- آجیلی، ع. (۱۳۸۵). بررسی مسائل و مشکلات تعاونیهای زنان و ارائه راههای ارتقاء کمی و کیفی آنها. وزارت تعاون، اداره کل تعاون استان خوزستان.
- آریان پور، ب.، اللهیاری، م. ص. و عابدی، م. (۱۳۹۳). نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاون روستایی استان گیلان. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۳(۱۱)، ۱۴۳-۱۶۵.
- آقاجانی ورزنده، م. (۱۳۸۰). بررسی و ارزیابی فعالیت های شرکت های تعاونی تولید روستایی استان اصفهان (۷۱-۱۳۵۱). پایان نامه کارشناسی ارشد رشته توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی دانشگاه صنعتی اصفهان.
- آمارنامه جمعیتی تعاونی های تولید کشاورزی استان ایلام (۱۳۹۰). اداره کل تعاون استان ایلام. آرشیو اسناد و مدارک تعاونی های کشاورزی استان ایلام.
- ابراهیمی، م. ص. (۱۳۸۱). بررسی عوامل مؤثر بر جذب چایکاران به تشکل های آبیاری تحت فشار و نقش آن در توسعه محصول چای در شهرستان لاهیجان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته توسعه روستایی. دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران.

امینی، ا. م.، زینل همدانی، ع. و رمضانی، م. (۱۳۸۷). ارزیابی مهم ترین مؤلفه های درون سازمانی در موفقیت شرکت های تعاونی مرغداران تهران. علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی، شماره ۴۳، ۲۸۵-۲۹۵.

امینی، ا. م. و رمضانی، م. (۱۳۸۵الف). بررسی علل و میزان موفقیت شرکت های تعاونی مرغداران در استان های گلستان و مازندران. علوم کشاورزی و منابع طبیعی، ۱۳(۲)، ۱۲۳-۱۳۳.

امینی، ا. م. و رمضانی، م. (۱۳۸۵ب). بررسی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت های تعاونی کشاورزی مرغداران گوشتی استان اصفهان. علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی، ۱۰(۱)، ۱۲۳-۱۳۳.

بابا زاده، ع. (۱۳۸۶). بررسی امکان تشکیل و توسعه شرکت های تعاونی بازاریابی محصولات کشاورزی در استان آذربایجان شرقی. مجله تعاون. شماره ۱۸۹ و ۱۹۰، ۷-۱۸.

بی نام (۱۳۸۳). پیشرفت و توسعه تعاونیها، معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج. تهران: انتشارات پایگان.

جعفرپیشه، ج. (۱۳۸۴). تعاون، بازانندیشی در سیاستها، تولید اشتغال. مجموعه مقالات منتخب کنفرانس تعاون و اشتغال و توسعه، جلد اول. دانشگاه یزد.

حضرتی، م. و بابایی فینی، ا. (۱۳۹۱). شناسایی عوامل مؤثر بر غیر فعال شدن تعاونی های کشاورزی با استفاده از تحلیل دلفی (مطالعه موردی: شهرستان خدابنده). فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، ۲(۶)، ۹۱-۱۰۳.

حیدری، ح.، علی بیگی، ا. ح. و بینائیان، ا. (۱۳۹۴). موانع و راهکارهای فعال سازی تعاونی های مرزنشین استان کرمانشاه. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۴(۱۴)، ۸۹-۱۰۹.

خفایی، ب. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر بر عدم موفقیت شرکتهای تعاونی بخش کشاورزی در شهرستان های بوشهر و دشتستان. طرح تحقیقاتی وزارت تعاون.

درویشی نیا، ع. ا. و صدیقی، ح. (۱۳۸۱). ارزیابی میزان موفقیت شرکت های تعاونی تولید روستایی در استان مازندران. مجله علوم کشاورزی ایران، شماره ۲، ۳۱۳-۳۲۴.

- دل انگیزان، س. (۱۳۸۵). رهیافتی بر سیاستگذاری تعاونی‌های تولیدی. *مجله تعاون*، شماره ۱۸۱، ۲۰-۲۹.
- زاد توت آغاج، ا. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر بر رکود تعاونی‌های غیر فعال شهرستان زنجان و راهکارهای لازم جهت احیای آن. *مجله تعاون*، ۲۰، (۲۰۶ و ۲۰۷)، ۵۹-۷۶.
- سپهردوست، ح. و زمانی شیخانه، ص. (۱۳۹۴). بررسی نقش تعاونی‌ها در ایجاد انگیزه‌های مشارکتی و توسعه اقتصادی. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱۶(۳)، ۱۲۱-۱۴۴.
- سرسختی عراقی، ع. (۱۳۷۴). *عوامل اجتماعی مؤثر بر عملکرد سازمانی تعاونی‌های صیادی در استان بوشهر*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی. دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی. تهران.
- سلیمانی، ا. (۱۳۸۴). *نقش شرکت‌های تعاونی در تأمین اشتغال و رفع محرومیت*. مجموعه مقالات منتخب کنفرانس تعاون و اشتغال و توسعه. جلد اول. ص ۵۲۵.
- سلیم‌زاده، پ. (۱۳۹۰). تدوین شاخصها و شناسایی تعاونی‌های دامپروری موفق در استان آذربایجان شرقی و تحلیل عوامل مؤثر بر آنها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت کشاورزی. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ابهر.
- شیخ سوینی، م. و قهرمان زاده، م. (۱۳۹۰). *نقش مؤثر تعاونی‌ها در توسعه کشاورزی چالشها و راهکارها*. اولین همایش تخصصی توسعه کشاورزی استانهای شمال غرب کشور. دانشگاه پیام نور اردبیل. مشکین شهر.
- قدیری مقدم، ا. و نعمتی، ا. (۱۳۹۰). اولویت‌بندی تنگناهای پیش‌روی تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان مشهد با تأکید بر نظام بازاریابی (کاربرد معیار آنتروپی). *نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)*، ۲۵(۱)، ۷۶-۸۴.
- کرباسی، ع.، یعقوبی، م. و شهابی، ش. (۱۳۸۸). بررسی مشکلات طرح‌های نیمه تمام در استان سیستان و بلوچستان. *تعاون*، ۲۰(۲۱۰ و ۲۱۱)، ۵۵-۷۰.

کوهی، ک. (۱۳۸۵). بررسی آسیب شناسی توسعه تعاونی ها در سطح استان آذربایجان شرقی. وزارت تعاون، اداره کل تعاون استان آذربایجان شرقی.

میردندادی، ه، ایروانی، ه، شعبانعلی فمی، ح، حسینی، م. و کافی، م. (۱۳۸۷). تحلیل عوامل محیطی مؤثر بر موفقیت کارآفرینان واحدهای تولیدی گلخانه‌ای در ایران. *مجله علوم کشاورزی ایران*. (ویژه اقتصاد و توسعه کشاورزی). ۱(۲-۳۹)، ۱۹-۲۵.

نصرالهی، م، اللهیاری، م. ص.، صداقت حور، ش.، و نورحسینی، س.ع. (۱۳۹۴). عوامل مؤثر بر عدم موفقیت تعاونی های چایکاران در استان گیلان. *فصلنامه تعاون و کشاورزی*، ۴(۱۴)، ۱۱۱-۱۲۶.

وحیدزاده، ع. (۱۳۸۳). آسیب شناسی مدیریت در شرکت های تعاونی تولید صنعتی. *ماهنامه تعاون*، شماره ۱۵۹، ۶۳-۶۴.

هزارجریبی، ج. و یاری، ح. (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر ناکارآمدی تعاونی های مصرف در شهر کرمانشاه. *فصلنامه برنامه ریزی منطقه‌ای*، ۲(۸)، ۵۳-۶۶.

Abdolmaleki, M. (2015). Preventive factors to found walnut production cooperatives in Tuyserkhan Townshio, Iran. *International Journal of Agricultural Management and Development*, 5(1), 9-17

Benturaki, J. (2000). *Cooperatives and Poverty Allevation*. England:IDS TEMA.

Bhuyan, S. (2000). *Grower and manager issues in fruit and vegetable*. Paper presented at NCR-194, Annual Meeting, Las Vegas, Retrieved from [http://www. accord. org. au/ publications/ ACCORD_ Paper 8. Pdf](http://www.accord.org.au/publications/ACCORD_Paper8.Pdf).

John, L., Adrian, Jr., & Wade Green, Th. (2001). Agricultural cooperative managers and the Business Environment. *Journal of Agribusiness*, 19(1), 17-33

- Lee, S. (2007). *Diversification of the rural economy: A case study on rural industrialization in the republic of korea*. Pyongyang: INSES.
- Nyoro, J., & Isaac, k. (2005). *An analysis of success, failure and demand factors of agricultural cooperatives in Kenya*. In: Strategies and Analysis for Growth and Access. A Project of Cornell and Clark- Atlanta Universities for Research and Technical Assistance. Ithaca: Cornell University.
- Ozdmir, G. (2005). Cooperative shareholder relations in agricultural cooperatives in Turkey. *Journal of Asian Economics*, 16, 315-325.
- Robertson, M., Collins, A., Medeira, N., & Slater, J. (2003). Barriers to start-up and their effect on aspirant entrepreneurs. *Education and Training*, 45(6), 308-316.
- Rodriguez, J., & College, A. (2010). *Smallholders' agricultural cooperatives and rural development in Colombia*. Becario Colfuturo. Pp 1-62
- Stofferahn, W. (2010). South Dakota soybean processors: The discourse of conversion from cooperative to limited liability corporation. *Journal of Cooperatives, Minnesota*, Vol. 24, 13-43.
- Unal, V., Guclusoy, H., & Franquesa, R. (2009). A Comparatives study of success and failure of fishery cooperatives in the Agean, Turkey. *Journal of Applied Ichthyology*, Vol, 25, 394-400.
- Vanderwalt, L. (2005). *The resuscitation of the cooperative sector in south Africa*. Paper presented at the international cooperative research conference, 11-14 Agust 2005. Cork, Ireland.

- Wagner, J. & Stenberg, R. (2004). Start-up activities, individual characteristic, and the regional milieu: lessons for entrepreneurship support policies from German micro data, *the annals of regional science*, (38), pp 219-204
- Zhao, H., Siebert, S. E., & Lumpkin, G. T. (2010). The relationship of personality to entrepreneurial intentions and performance: A meta-analytic review. *Journal of Management*, Vol. 36, 381-404.
- Zhu, S.H., & Apedaile, P. L. (1998) *Co-operative organization in rural Canada and the agricultural Cooperative movement in China*. Centre for the study of cooperatives university of Saskatchewan, Saskatoon. *Las Vegas*. Retrieved from [http://www. Accord. org](http://www.Accord.org).

Identifying and Prioritizing Effective Factors on Cooperatives Businesses Failure in Industrial Estate of Ilam Township

H. Moradnezhad¹

Received: 06/03/2016 Accepted: 05/08/2016

Abstract

The main goal of current study was identifying and prioritizing effective factors on cooperatives businesses failure in Industrial Estate of Ilam Township. This research in terms of purpose was applied and in terms of controlling variables was non-experimental. Statistical population in this research included all managers of cooperative businesses and experts of cooperation in Ilam Township that by using purposeful sampling method 28 people of them were selected as the sample. Instrument of data gathering was structured interview using Tomas-L Saati nine order professional questionnaires. The validity of the questionnaire was gained by expert opinions of university professors and specialists. The reliability of questionnaire was gained by considering incompatibility of decision matrices due to judgment of each respondent. The SPSS23 and Expert Choice Software 11 and AHP methods were used for analyzing data. Results showed that the most important effective factors on cooperatives businesses failure in industrial estate of Ilam Township were respectively as: cultural, individual, economical, managerial skills and legal-political. Among these factors, the most important factor was cultural and the least important factor was legal-political.

Keywords: Cultural Factors, Economical Factors, Cooperative Enterprises, Industrial Estate, Analytic Hierarchy Process

1. Assistant Professor, Department of Entrepreneurship and Rural Development, Ilam University, Ilam, Iran E- mail: homayoon.moradnezhad¹@ilam.ac.ir